

Апотекарска пракса

ISSN 1451 - 1827

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

133

ОКТОБАР 2022

АКО НИСТЕ ДО САДА ПОСТАЛИ САВЕТНИК,
КРЕНИТЕ ОД ДАНАС ДА РАДИТЕ НА ТОМЕ

**НИКАД НИЈЕ КАСНО ЗА ПОЧЕТАК,
САМО ТРЕБА ДА НАПРАВИТЕ ПРВИ КОРАК**

у апотекама широм Србије

**САВЕТНИК ЗА
ДИЈАБЕТЕС**

**САВЕТНИК ЗА
АНТИБИОТИКЕ**

**САВЕТНИК ЗА
ПОСТ-КОВИД**

**САВЕТНИК ЗА
АСТМУ**

ВАШ ФАРМАЦЕУТ
ЗНА СВЕ
О ВАШЕМ ЛЕКУ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

ПРИДРУЖИ СЕ И ТИ!

ЗАШТО ЈЕ ВАЖНО ДА МАГИСТАР ФАРМАЦИЈЕ ПРИСУСТВУЈЕ КОНГРЕСУ ТОКСИКОЛОГА СРБИЈЕ У МАЈУ 2023. ГОДИНЕ?

Слушајући питања пацијената у апотеци упућена фармацеуту, примећујемо да се потреба за познавањем токсикологије посебно истиче:

- ▶ Пацијент је дошао са кутијом лека и суплемента, збуњен, не знајући чега је више попио, уплашен од предозирања
- ▶ Дека се интересовао да ли да удвостручи дозу пумпице за третман астме због аерозагађења
- ▶ Трудница се интересовала о набавци флашица за бебу које не садрже бисфенол А и тражила објашњење зашто је бисфенол А штетан
- ▶ Брачни пар је тражио одговор на питање шта је то штетно у оловним бојама и да ли су играчке које купују за кумче у том смислу безбедне
- ▶ Девојка је дошла по информацију коју ознаку треба да прочита на пластици у троуглу да би знала да ли можда има фталата у пластици јер је од ендокринолога добила упутство да води рачуна о томе због репродуктивне токсичности фталата

Магистар фармације је једини током академских студија обучен да даје одговоре на питања о токсичним својствима супстанци. Магистра фармације пацијенти пажљиво и с поштовањем слушају, уважавају савете и радо се враћају у апотеку по нове, за наше здравље важне информације.

Искористите прилику да унапредите пословање, свој интегритет, уважавање од стране колега и пацијената. Најбоље улагање је улагање у своје знање.

Резервишите своје место на време.

ДОБРОДОШЛИ НА КОНГРЕС ТОКСИКОЛОГА СРБИЈЕ И СЕСИЈЕ О НОВИМ САЗНАЊИМА ЗА ФАРМАЦЕУТЕ.

Проф. др Петар Булат
Председник Конгреса

Проф. др Биљана Антонијевић
Председник Научног Одбора
13. Конгреса УТС

Проф. др Предраг Вуцкомановић
Председник Организационог Одбора
13. Конгреса УТС

www.toxsee2023.com / office@toxsee2023.com

САДРЖАЈ

Реч уреднице

Успешно обележен Светски дан фармацеута, даљи рад на имплементацији фармацеутских услуга и нови пројекти за чланове Коморе обележили су јесен 2022. године. Саветодавна улога фармацеута била је и у фокусу представљања Коморе на 8. Конгресу фармацеута Србије, а остварени резултати подстрек за даље активности.

Поред подршке Светској кампањи борбе против рака дојке која се спроводи током октобра месеца, Комора најављује и пројекат „Питај ме за ХПВ“ са циљем повећања стопе ХПВ вакцинације.

До краја године очекује нас обнова близу 2.500 лиценци, те за чланове Коморе објављујемо детаљне информације о обнови лиценце, обавези пријављивања промене података, измени правилника о лиценцирању и чланарини за 2022. годину.

Укључите се у рад Коморе! Очекујемо Ваше предлоге и сугестије.

4 Актуелне информације

7 Комора на 8. Конгресу фармацеута Србије

8 Обележавање Светског дана фармацеута

9 Актуелни пројекти

10 Награђени радови на конкурс
поводом СДФ

14 Извештај са ФИП-а

19 Летња школа фармације

20 Саветници - добитници награде Коморе

22 Асимптоматска бактериурија

24 Континуирана едукација

25 Иновације у приступу *MedicinesComplete*

26 Јавни позив за пројекат ПИТАЈ МЕ ЗА ХПВ

**Апотекарска
пракса**

ГЛАСНИК ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1451-1827 = Апотекарска пракса COBISS
SR - ID 94777858

ГЛАВНА И ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА Драгана Рајковић
СТРУЧНИ САРАДНИЦИ Соња Стојиљковић, Милан Ракић, Милица
Ђукановић, Кристина Ковачевић
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК Небојша Ускоковић
ПРЕЛОМ И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ Дарко Тонић
ШТАМПARIЈА Матија д.о.о. Београд
ТИРАЖ 8.120 комада
ИЗДАЈЕ Фармацеутска Комора Србије, Мутапова 25, Београд,
Србија
ТЕЛ/ФАКС +381 11 32 43 144, 32 46 795
ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА komora@farmkom.rs
ПОСЛОВНИ РАЧУН 325-9500900015066-04

ОБНОВА ЛИЦЕНЦЕ

Чланови Коморе којима лиценца истиче закључно са 31.12.2022. године (њих близу 2.500) подсећамо да Захтев за обнављање лиценце поднесу свом огранку, најкасније 60 дана пре истека рока важења лиценце, односно најкасније до 31. октобра 2022. године. Захтев се може поднети и путем мејла, потписан квалификованим електронским сертификатом од стране подносиоца захтева.

Детаљна информација објављена је на сајту Коморе, у делу Лиценца - Обнављање лиценце.

ЧЛАНАРИНА ЗА 2022. ГОДИНУ

Подсећамо да је рок за плаћање чланарине за 2022. годину, 31. октобар 2022. године.

У складу са чланом 17. Статута Фармацеутске коморе Србије („Сл. гласник РС”, бр.156/2020 и 27/2022) дефинисан је основ за плаћање половине износа чланарине, као и основ за ослобађање од чланарине, и то:

Половину износа чланарине плаћају:

› Чланови Коморе који се испишу из Именика Коморе у периоду од 1. јануара до 30. јуна 2022. године плаћају чланарину у износу од 2.250,00 динара.

› Чланови Коморе који се упишу у Именик Коморе у периоду од 1. јула до 31. децембра 2022. године плаћају чланарину у износу од 2.250,00 динара.

Од плаћања чланарине су ослобођени:

› Магистри фармације који су уписани у именик чланова Коморе као приправници.

› У доле наведеним случајевима, и то уколико је основ за ослобађање трајао шест и више месеци у току једне календарске године:

- За време привремене неспособности за рад (доказ: Дознака издата од надлежног дома здравља).

- За време породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета, односно одсуства са рада ради посебне неге детета (доказ - један од наведених докумената: Потврда послодавца, Дознака издата од надлежног дома здравља, Решење издато од општинске или градске управе о праву на накнаду зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета).

- У случају незапослености (доказ: Потврда издата од Националне службе за запошљавање).

- Пензионер, који није радно активан (доказ: Уверење које издаје ПИО за кориснике пензије остварене у РС).

ВАЖНО: У складу са Статутом Коморе, члан који није измирио чланарину до 31. октобра текуће године, за ту годину, односно није измирио чланарине за претходне године и исто не учини након писане опомене испишује се из именика чланова Коморе и привремено му се одузима лиценца, по службеној дужности. У случају да члан који је исписан из именика чланова Коморе жели да поново поднесе захтев за упис у именик чланова Коморе, дужан је да пре подношења захтева измири цели заостали дуг.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ ПРОМЕНЕ ПОДАТАКА - УСЛОВ ЗА РАД У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ

Фармацеутска комора Србије, у складу са законом, комуницира са државним органима (пре свега инспекцијом) везано за податке о својим члановима којима располаже. Како би та комуникација била сврсисходна, неопходно је да подаци буду тачни и прецизни, односно да се свака промена евидентира у складу са законом.

Чланови Коморе дужни су да огранку Коморе коме припадају пријаве све промене у року од 30 дана од дана сазнања за те промене, односно чињенице у складу са чланом 13. Закона о коморама здравствених радника, а које обухватају: промену личних података, промену адресе, односно пребивалишта, полагање стручног испита, почетак специјалистичког стажа, полагање специјалистичког испита и испита из уже специјализације, стицању назива примаријус, односно наставно-научног звања, промену послодавца, промену огранка, престанак/заснивање радног односа, и др.

Након више позива од стране Коморе да се подаци уреде и доставе промене, у пракси и даље имамо случајеве да промене нису пријављене и више година уназад, што постојећу базу података чини неадекватном за даљу комуникацију и обављање послова за које је Комора задужена законом.

Узимајући у обзир горе наведено, Комора обавештава своје чланове да није више у могућности да одлаже примену члана 52. Закона о коморама здравствених радника, те да ће се од 1.1.2023. године подносити прекршајне пријаве надлежном државном органу у случајевима где се утврди да су промене наступиле а члан није пријавио промену података у року од 30 дана. За овај прекршај предвиђена је новчана казна од 10.000 до 50.000 динара.

Детаљна информација објављена је на сајту Коморе, у делу Чланство - Пријављивање промена.

ЛИЦЕНЦИРАЊЕ - ИЗМЕНА ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ

Нови Правилник о ближим условима за издавање, обнављање и одузимање лиценце члановима комора здравствених радника („Сл. гласнику РС“, бр. 76/2022) који се примењује од 15. јула 2022. године, значајно је олакшао поступак обнове. Најважније измене јесу да:

- Уз захтев за обнову лиценце члан Коморе НЕ ДОСТАВЉА потврду коју издаје послодавац, да је најмање 50% од дана издавања лиценце радио у области здравствене делатности за коју има лиценцу.

- Незапослен здравствени радник који има лиценцу ОБАВЕЗАН ЈЕ ДА ОД 15. јула 2022. године, односно од дана почетка примене овог Правилника СКУПЉА БОДОВЕ ЗА ОБНОВУ ЛИЦЕНЦЕ.

Број потребних бодова за обнову лиценце остао је непромењен - укупно 140 бодова, при чему број сакупљених бодова у једној години трајања лиценце не може бити мањи од десет.

Здравственом раднику преко 70 година старости, коме је лиценца издата на период од годину дана, иста се може обновити ако је у периоду важења лиценце, у поступку континуиране едукације стекао 20 бодова.

ПОЧЕТАК РЕДОВНЕ СПОЉНЕ ПРОВЕРЕ КВАЛИТЕТА СТРУЧНОГ РАДА У 2022. ГОДИНИ

Фармацеутска комора Србије је у завршној фази припрема за почетак редовне спољне провере квалитета стручног рада која ће бити спроведена током новембра 2022. године.

Законом о здравственој заштити прописано је да коморе здравствених радника обезбеђују средства за организовање и спровођење редовне спољне провере квалитета стручног рада, предлажу министру здравља листу стручних надзорника и у сарадњи са Институтом за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“ и предлажу министру здравља годишњи план редовне спољне провере квалитета стручног рада.

Новим Правилником о показатељима квалитета здравствене заштите и о провери квалитета стручног рада, који је ступио на снагу децембра 2021. године прописано је да се редовна спољна провера спроводи се у складу са стручно-методолошким упутством које доноси коморе здравствених радника.

Одлуком директора Коморе председници огранака Коморе задужени да на основу Листе стручних надзорника за 2022. годину (Одлука бр. 531-01-00102/2022-09 од 14.02.2022. године) и Годишњег плана редовне спољне провере квалитета стручног рада за 2022. годину (Одлука број 531-01-00103/2022-09 од 14.02.2022. године), одреде тимове стручних надзорника који ће обавити надзор и дефинишу време спровођења надзора.

У складу са усвојеним планом, редовна спољна провере квалитета стручног рада биће спроведена у 47 јавних апотека и 1 болничкој апотеци. За стручне надзорнике припремљена је *online* едукација.

Детаљне информације објављене су на сајту Коморе, у делу О нама - Провера квалитета стручног рада.

ОБАВЕШТЕЊЕ О НАЧИНУ ДОСТАВЉАЊА ФАКТУРА ЗА ЛЕКОВЕ ИЗДАТЕ НА РЕЦЕПТ И ПОМАГАЛА НА НАЛОГ

Везано за исказивање ПДВ-а на фактурама које Републичком фонду за здравствено осигурање (РФЗО) испостављају апотеке за лекове издате на рецепт и помагала, РФЗО је на основу мишљења Министарства финансија издао обавештење у коме се, између осталог, наводи: “У складу са одредбама Закона о електронском фактурисању, када обавезник ПДВ-а испоставља фактуру за потраживања од РФЗО за део накнаде за промет лекова издатих на рецепт, односно помагала, извршен осигураницима, обавезник ПДВ-а издаје електронску фактуру РФЗО у складу са ЗЕФ, у којој не исказује ПДВ, већ укупан износ за наплату, са назнаком категорије ОЕ.”

У обавештењу се наводи да ће РФЗО у новом информационом систему САП, обезбедити услове за примену овог мишљења у врло кратком року, како би фактуре могле бити одобрене и плаћене током следеће недеље.

Обавештење РФЗО можете преузети са сајта Коморе, у делу Вести.

ПРАВО ВРЕМЕ ЗА ФАРМАЦЕУТСКЕ УСЛУГЕ

СЕСИЈА ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ НА 8. КОНГРЕСУ ФАРМАЦЕУТА СРБИЈЕ

Фармацеутска комора Србије је на недавно завршеном 8. Конгресу фармацеута Србије одржала сесију посвећену фармацеутским услугама.

Представљени су до сада започети пројекти и први резултати пружања стандардизованих услуга у апотекама. Наше колеге, чланови радних група и/или вође пројекта говорили су о концепту развоја и унапређењу апотекарске праксе, која је усмерена на саветодавну улогу магистра фармације.

Нова улога САВЕТНИКА у апотекама обједињује знање, компетенције и вештине које поседује магистар фармације и ставља их у функцију система здравствене заштите чији смо интегрални део.

У оквиру сесије додељена је и Награда Стеван Шукљевић за 2022. годину као и захвалнице члановима Комора за изузетну сарадњу у овој години.

СЕСИЈА: УСЛОВИ ЗА ПРУЖАЊЕ ЗДРАВСТВЕНИХ УСЛУГА У АПОТЕКАМА

Организатори: Савез фармацеутских удружења Србије, Удружење приватних апотекара Србије „СПАС“ и Фармацеутска комора Србије

Колеге из Енглеске, Словеније, Хрватске и Пољске, чланови Европске групе националних удружења фармацеута (PGEU), пренели су нам своја искуства везано за увођење фармацеутских услуга у апотекама са акцентом на неопходне услове који морају бити испуњени за пружање истих. Саветодавна улога фармацеута, на којој се последњих година инсистира, неопходна је за препознавање апотеке као здравствене установе и њено позиционирање у здравственом систему. Зато је квалитет пружене услуге од пресудног значаја.

СЕСИЈА: ИНСТИТУЦИЈА ОДГОВОРНОГ МАГИСТРА ФАРМАЦИЈЕ - ГДЕ СМО САДА И КАКО ДО ЦИЉА?

Организатори: Савез фармацеутских удружења Србије, Фармацеутски факултет у Београду и Фармацеутска комора Србије

Закон о здравственој заштити је чланом 232 дефинисао ОДГОВОРНОГ МАГИСТРА ФАРМАЦИЈЕ који руководи радом апотеке и одговоран је за стручност и законитост рада апотеке. У оквиру сесије представљене су законске обавезе и етичке норме које са собом носи позиција одговорног фармацеута у циљу да се ова улога ојача и оснажи. За потребе сесије урађено је и истраживање међу члановима Коморе.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ СВЕТСКОГ ДАНА ФАРМАЦЕУТА - ФАРМАЦЕУТИ КАО ЕДУКАТОРИ У ШКОЛАМА И ВРТИЋИМА

Припремила: маг. фарм. спец. Соња Стојиљковић

Светски дан фармацеута први пут је обележен 25. септембра 2009. године, а установила га је Међународна фармацеутска федерација са циљем да се промовише улога фармацеута у очувању безбедне и ефикасне здравствене заштите.

У сусрет 25. септембру, Светском дану фармацеута, Фармацеутска комора наставила је пројекат започет 2019. године. Утицај фармацеута на јавно здравље је велики, и није искључиво везан за рецептуру - радно место фармацеута. Наш животни позив обухвата стално едуковање породице, комшија, пријатеља. Велики број колега и колегиница показали су да брину о јавном здрављу на најбољи могући начин, едукујући децу.

Прве едукације које су фармацеути спроводили у школама и предшколским установама 2019. године биле су усмерене на здраву исхрану. Тада смо едуковали око 12.000 предшколаца и деце нижих разреда основних школа. Ове године смо у едукације укључили и старије основце од 5. до 8. разреда. Припремили смо неколико презентација у складу са узрастом и то:

• **За предшколски узраст и ученике 1. до 4. разреда** - „Како да порастемо здрави и снажни“ - Предности здраве исхране

и утицај здравих животних навика на организам

• **За ученике 5. до 8. разреда:** „Час апотекарства на часу историје - откриће пеницилина“ и „Час апотекарства на часу биологије - разлике између бактерија и вируса“

• **За ученике 7. и 8. разреда:** „Психоактивне супстанце“

Теме за старији узраст осмишљене су са идејом да деца на један интересантан начин науче шта је бактеријска резистенција, као и како на мозак и остале органе делују психоактивне супстанце.

Позиву се у првој половини септембра одазвало преко 120 фармацеута у 60 градова Србије. Због велике заинтересованости како наших колега, тако и школских/предшколских установа за предавања на предложене теме, акција поводом Светског дана фармацеута продужена је до 10. октобра, с обзиром да се прве недеље овог месеца обележава Дечја недеља. У договору са наставницима, фармацеути бирају теме и одржавају једно или више предавања.

Детаљан извештај, фотографије, утиске колега и деце објављујемо у следећем броју часописа.

ПОДРШКА СВЕТСКОЈ КАМПАЊИ БОРБЕ ПРОТИВ РАКА ДОЈКЕ

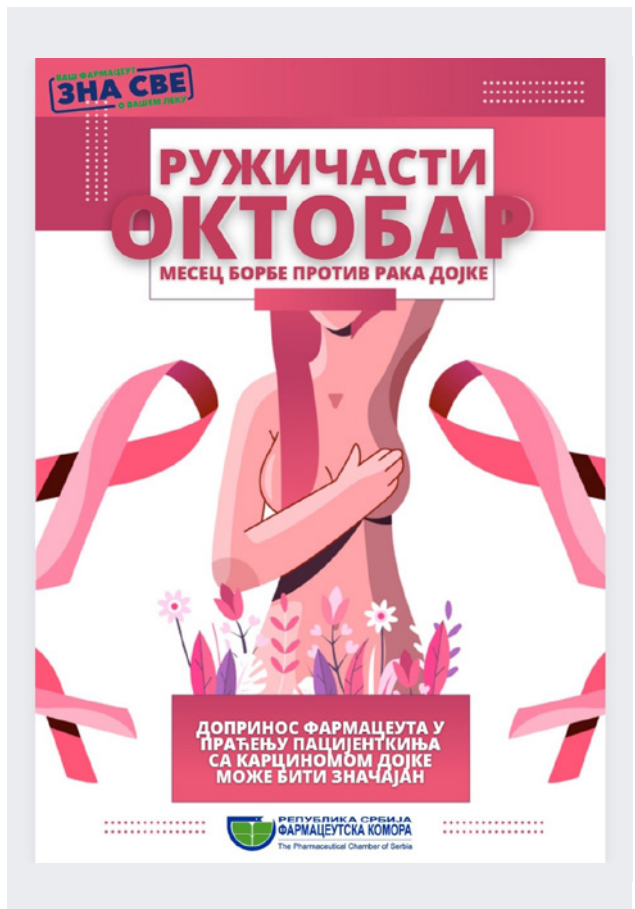
Глобални напори да се подигне свест и повећа проценат раног откривања рака дојке резултирали су да се од 2015. године месец октобар прогласи РУЖИЧАСТИМ МЕСЕЦОМ.

ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА СРБИЈЕ ОВОГ ОКТОБРА ПОДРЖАВА СВЕТСКУ КАМПАЊУ.

Припремили смо за Вас кратак подсетник о тамоксифену који можете користити у саветовању пацијенткиња, као и упутство са вежбама које пацијенткиње треба да раде код куће, након одобрења од стране лекара, а које олакшавају повратак нормалним дневним активностима након операције. Циљ је да мало више разговарамо са пацијенткињама, да их охрабримо и пружимо што више тачних информација о терапији.

Осим информација о тамоксифену и вежбама, припремили смо и постер који, уколико желите, можете одштампати или искористити постер са корица овог броја Апотекарске праксе и ставити на видно место у апотеци.

Улога фармацеута као здравственог радника у саветовању пацијенткиња са канцером дојке је веома важна! Покажимо то у сваком контакту са пацијенткињом, а нарочито сада, током РУЖИЧАСТОГ МЕСЕЦА ОКТОБРА.

НАГРАЂЕНИ РАДОВИ НА КОНКУРСУ ПОВОДОМ СВЕТСКОГ ДАНА ФАРМАЦЕУТА

Припремила: маг. фарм. спец. Драгана Рајковић

Пету годину за редом Фармацеутска комора Србије обележава Светски дан фармацеута конкурсом на тему дефинисану од стране Међународне фармацеутске федерације ФИП, за 2022. „Апотеке уједињене у акцији за здравији свет“. Задатак фармацеута је био да напишу рад који промовише улогу апотеке у промоцији здравља и превенцији болести и опишу активности које спроводе или планирају да спроведу у овој години.

На конкурс који је био отворен од 15. јуна до 15. августа пристигло је укупно 19 радова, а комисија формирана од стране директора Коморе једногласно је изабрала три најбоља.

Честитамо свим учесницима конкурса уз захвалност што су одвојили време, припремили и послали своје радове.

Посебне честитке ауторима изабраних радова који су награђени са по 10.000,00 динара и позивом да као посебни гости присуствују сесији Фармацеутске коморе на 8. Конгресу фармацеута Србије.

МАЛИМ КОРАЦИМА ДО ВЕЛИКИХ ДЕЛА...

МАГ. ФАРМ. ЈЕЛЕНА
ГЛИШИЋ ШЕХОВИЋ

Овај текст је посвећен особама оболелим од целијакије. И сама сам једна од њих. Болест је камелеонска и једва препознатљива. Просечно прође и до 13 година од почетних симптома, до утврђивања дијагнозе. Примарна заштита је готово не препознаје, зато су терапије погрешне, дуготрајне а квалитет живота поражавајући. Целијакија може бити један од узрока врло учесталих болести данашњице. Повезана је са појавом дијабетеса, обољењима штитне жлезде, дерматолошким поремећајима, депресијом, остеопорозом, анемијом. Терапије за ове болести су скупе и

оптерећујуће, за пацијенте и државу. Учесталост је велика. Чак 1% популације оболева, од којих 30% нема потврђену дијагнозу. Једина болест где лек не игра главну улогу, већ исхрана! Али зашто не превенирати све ове болести које долазе у пакету са њом, овако једноставном терапијом?

У 80% случајева пацијент се прво обрати фармацеуту, посебно код постојања дигестивних симптома. Уз мало више времена посвећеног пацијенту и пар одговарајућих питања, ови случајеви могу бити препознати још у апотеци и упућени код доктора или циљани скрининг у лабораторију. Постоји могућност увођења брзих тестова у апотекама, што додатно може олакшати дијагностику. Пример за то је Велика Британија где је рађено пилот тестирање, при чему су циљано тестиране особе са одговарајућим критеријумима. Код 52 испитаника (9,4%) од 551 потврђена је целијакија што је, сложићете се, много више у односу на пријављену преваленцу од 1%.

Ово може бити једна од наших будућих мисија. Сетите се овога када вам следећи пут буде неко потражио пробиотик, бускопан, лоперамид или лек за сличну намену, а да узрок претходно није потврђен.

Наша сврха је да будемо подршка оном преко пута нас, да га разумемо и пружимо помоћ. То ћемо моћи постављањем правих питања, давањем одговарајућих савета и упућивањем пацијента у правом смеру (у овом случају код гастроентеролога).

Одговарајућим едукацијама фармацеути могу проширити своја знања о овом проблему, научити како да препознају специфичне симптоме и појединце са повећаним ризиком. Неки од циљева су: повећање свести фармацеута о улози коју има у раној дијагностици целијакије, саветовање о правилној примени суплемената код оболелих, али и о лековима или адекватним заменама, уколико постоје удружене болести. Неопходна су сазнања о лековима који не садрже глутен, који адитиви у таблетама су направљени од пшенице, када требамо позвати произвођача лека и проверити да ли је лек без глутена. Да ли се лекови и суплементи адекватно обележавају у овом случају? Све су то питања на која требамо имати одговоре, уз познавања релевантних извора из којих их можемо добити.

Усавршавањем и примењивањем сазнања из ове области могу се постићи велики резултати. Пацијенти ће бити задовољни, здравствени систем растерећенији, квалитет живота побољшан, а много тежа обољења превенирана.

Једна мала апотека већ примењује своја знања у овој области и има резултате, онда замислите шта све можемо заједно!

СВАКИ ДАН У АКЦИЈИ ЗА ЗДРАВИЈИ СВЕТ

МАГ. ФАРМ. ЈЕЛЕНА
СТЕФАНОВИЋ БОЈНОВИЋ

На вратима апотеке први је стајао комшија Јован Петровић. Молио ме је да му издам лекове и тракице за супругу, којој је лекар тек прописао нову терапију и инсулин. Није знао како да рукује апаратом нити да даје инсулин. Све сам му детаљно објаснила... разумео ме је... расплакао се... Дала сам му број телефона, да ме позове ако му нешто буде даље требало.

Једна мама је замолила да погледамо бебу која је имала ојед испод пелена. Установили смо о чему се ради и предложили терапију да би олакшали симптоме... хладне облоге од жалфије и кремица против оједа (*Baby friendly* апотека).

Још једна мама је молила да дамо беби нешто за лакше избијање зубића, целу ноћ није спавала и плакала је, а мама је имала маститис и температуру...

Бруфен, облоге од купуса - за маму, за бебицу хомеопатске таблете и гелић за зубе... (*Mama friendly* апотека).

Комшиница Вера молила је да се чујемо телефоном, брине о болесном супругу и тражи помоћ око његовог упорног штуцања...

У међувремену, стигла је испорука робе. Старији брачни пар, који има непокретну ћерку, није у могућности да подигне пелене. Зато смо све уговорили телефоном... Једна од нас одмах је села у ауто и однела пелене.

Поново је звала Вера...

Ушла је бака Рада и рекла да јој није добро. Живи сама, деца јој нису ту... измерили смо притисак и шећер... била је у хипогликемији... објаснили смо шта се десило и дали савете како не би долазила у сличне ситуације (Саветник за дијабетес).

Утрчале су затим две девојчице да кажу да им је другарица упала у шахт... Истрчала сам одмах и збринула девојчицу која је имала велике огреботине на бутинама... испирање, газа, фластер. Успели смо да затворимо рупу од шахта, позвали родитеље... Пошто се деца стално ту играју, рекла сам им да увек дођу ако има се нешто слично деси... (едукација деце и младих).

“Хвала богу да сте ту!” утрчао је комшија Драшко и рекао да су му украли књижицу и да не зна како сада да подигне своје лекове...и то смо решили!

Затим је стигао списак из породилишта са све збуњеним татом... после петнаестак минута све је спаковано! (*Tata friendly* аптека).

Поново је звала Вера...

Јавио нам се дека Аца из оближњег дома за старе који је питао да ли можемо да му однесемо терапију за овај месец... има нову пумпицу и не зна како да је кориси (Саветник за астму).

Стигла је комшиница са клинике где је радила ендоскопски преглед... добила је терапију за *H. Pylori*: три антибиотика, пробиотик, препарате бисмута, ИПП + њена стандардна терапија за притисак... пита кад све то да пије... добила је само списак... после пола сата, пред њом се нашао детаљан распоред терапије! (Саветник за антибиотике).

Двоје странаца је ушло и тражило нешто за прехладу... не знају енглески, само шпански... *Un momento, por favor!* Иначе, у

нашој апотеци, сви знамо по мало француског, енглеског, руског, бугарског и... шпанског (Интернационални саветник).

На крају дана, ушао нам је и наш драги колега Лаза, који живи у оближњем дому за студенте са инвалидитетом, да нас пита може ли да код нас обави свој приправнички стаж као фармацеутски техничар... У време када ово пишем, Лаза је добио свој први прави уговор за посао...

На крају дана, стварно сам поносна на све ово што радимо.

И тако... скоро сваки дан... фармацеути и фармацеутски техничари у акцији за здравији свет...

Саветници за све...

ПРАВО ЛИЦЕ ФАРМАЦИЈЕ

ОДГОВОРНИ
ФАРМАЦЕУТ,
МАГ. ФАРМ. СПЕЦ.
ЈОВАНА БОГДАНОВИЋ

Када сам се професионално одређивала, свесно сам одабрала ФАРМАЦИЈУ, узвишену, хуману професију, засновану на науци и знању, која за крајњи циљ има побољшање здравља пацијента. Посвећена сам овоме од почетка каријере, од рада у фабрици лекова, до апотеке. Искрено, нисам замишљала да ћу откључавати апотеку у поноћ мокре косе, нити бити „на првој линији“ са ковид-пацијентима, још мање да ћу делити терапију пацијентима по удаљеним селима... али, веровали или не, сва та искуства оплемењила су мој дугогодишњи рад и помогла да сагледам нашу професију из више угла. Значајно сам проширила

своје видике кроз потребе пацијената са једне, а могућности нас - фармацеута у апотекама са друге стране.

Одувек се залажем за бољу доступност здравствене услуге, било да је у питању планирање изгледа и позиције апотеке, лагера, радног времена, организаације рада, али и теренског рада, како по удаљеним местима, тако и старачким домовима и специјализованим болницама, до најудаљенијих пацијената, усамљених, немоћних, непокретних. Значајан помак направљен је увођењем здравствене електронске документације. Наравно, овај систем има низ несавршености и захтева допуне и измене, али зар предлоге не би требало да упућујемо управо ми?!

Усвојен је и нови Водич ДАП 2021. у чијој смо изради имали учешће. Залажем се за доследно спровођење, као и оштре санкције за кршење прописаних смерница.

Потребе пацијената требало би да су приоритет приликом пружања здравствене услуге. Апотека не сме подразумевати само место на коме ће се искључиво издавати лекови и помагала. Неопходно је и стручно саветовање - сагледавање комплетне терапије, интеракција, праћење спровођења терапије и њених ефеката, предочавање могућности самомедијације, али са друге стране и опасности које вребају од самоиницијативног лечења путем интернета или "савета из комшилука".

Смернице за фармацеуте које су нам марта 2021. приуштили фармацеутски експерти, уз националне водиче добре клиничке праксе, одлични су практични водичи у свакодневном раду. Кроз апотеку је данас омогућено организовано спровођење стандардизоване фармацеутске услуге за оболеле од дијабетеса, астме, саветовалиште за пост-

ковид пацијенте, затим издавање и коришћење антибиотика, па зашто не бисмо искористили те могућности?! Сматрам великим искорак и пројекат едукације о здрављу најмлађих у школским и предшколским установама, јер се свест о здравственој култури гради од најмлађих дана. Очекујем и проширење низа пројеката на саветовања о правилној употреби прописане терапије (кардиолошке, окуларне, неуролошке, дерматолошке), самомедијације (алергије, екцеми, диспепсије, прехладе, дијареје, болови разних етиологија), нези, превенцији и заштити здравља.

Да би се један фармацеут у апотеци данас могао назвати одговорним компетентним стручњаком, неопходан је свакодневни рад на свом усавршавању, образовању, континуираној едукацији, да је у току са информацијама, савременим достигнућима, терапијским могућностима. Несебично и одговорно примењивање достигнутих знања, уз искуство и праксу, неопходни су предуслови за квалитетно пружање здравствене услуге у циљу добробити пацијента, што сматрам суштином рада у апотеци данашњице. Верујем да би свака савремена апотека морала да има барем једног оваквог фармацеута, кадрог да одговори актуелним захтевима. Овакви фармацеути управо представљају право лице наше струке.

Уважене колегинице и колеге фармацеути, да ли делите моје мишљење?

Да ли смо на добром путу у заједничкој мисији?

Расположена за Ваше сугестије, предлоге, искуства...

Ваша колегиница

ФИП 2022

Припремила: маг.фарм.спец. Милица Ђукановић

Севиља, привредни, културни и финансијски центар јужне Шпаније, главни град аутономне покрајине Андалузије, била је домаћин овогодишњег ФИП-овог конгреса. Овај град, захваљујући својим иновативним и центрима високе технологије, један је од најважнијих центара за развој и истраживање у Шпанији. Зато је изузетно прикладно да се овај 80. по реду светски конгрес фармације и фармацеутских наука, који је окупио колеге из 104 земље, одржава током светске недеље фармације што је унело додатни жар невероватној атмосфери у Севиљи.

Уводне речи председника ФИП-а, година Доминика Џордана:

„Пре неке три године, на нашем 79. светском конгресу, у Абу Дабију 2019. рекао сам да ће 21. век бити век фармацеута и да желимо да фармацеута широм света учинимо незаменљивим играчем у здравственим системима сутрашњице. У

то време, нама свима непознато, долазио је најмоћнији савезник тог доприноса: COVID-19“, биле су нешто у чему се сваки учесник препознао. Додатно су наглашавале потребу да се коначно поново окупимо и међусобно поделимо и те како потребна искуства и нова сазнања.

2020. године ФИП је поставио 21 развојни циљ као кључни ресурс за трансформацију фармацеутске професије у наредној деценији на глобалном, регионалном и националном нивоу. На овогодишњем конгресу представљен је ФИП план за одрживи развој фармације до 2030. године, усклађен са глобалним планом за одрживи развој Уједињених нација како би се осигурало да фармација буде део универзалне здравствене покривености.

Најављен је изузетно значајан догађај - **глобални самит министара здравља** планиран за 2023. годину на коме ће ФИП приказати доказе о утицају и променама у три приоритетне области рада - незаразне болести, превенција и безбедност пацијената - у свих шест региона Светске здравствене организације.

На церемонији отварања конгреса ФИП-а дванаест фармацеутских професионалаца из девет земаља света добило је признање за заслуге фармацеутској професији и ФИП-у. Највећа част федерације за фармацеуте, награда Андре Бедат, додељена је болничком фармацеуту, др Роберту Фронтинију из Немачке.

Глобалне компетенције за едукаторе у фармацији дефинисане од стране ФИП-а у новом оквиру

„Предавачи и тренери сада могу да приступе глобалном оквиру компетенција за сектор фармацеутског образовања како би подржали њихов напредак кроз лични и професионални развој који је

ФИП објавио на конгресу. Федерација је раније објавила оквире компетенција за рани развој каријере и за подршку развоју напредне праксе, али овај нови ресурс представља, по први пут, скуп компетенција за едукаторе у фармацији и тренере на глобалном нивоу, заједно са валидираном самоевалуацијом и алатима за развој каријере. Овај оквир заснован на доказима користи богато искуство ФИП-а у креирању алата за евалуацију и развој компетенција“ поделила је са нама Аријана Мештровић, потпредседница ФИП-овог одсека за академску фармацију, вођа пројекта и коаутор оквира компетенција.

ФИП глобални оквир компетенција за едукаторе и тренере у фармацији дефинише компетенције и групише их у шест категорија:

1. образовање, обука и развој;
2. истраживање, евалуација и стипендије;
3. стручна стручна пракса;
4. рад са другима;
5. управљање, стратегија и планирање;
6. вођство.

Ментално здравље

Јасно је да је пандемија *COVID-a* пореметила здравствене услуге и донела додатно оптерећење. Зато је приметно повећање потреба за очувањем менталног здравља у нашој популацији, укључујући и

здравствене раднике. Ако се овом пејзажу додају актуелна дешавања у свету, јасна је претња менталном здрављу на глобалном нивоу, па не изненађује да је једна од сесија конгреса била управо питање менталног здравља, због чега је доста учесника радо посетило радионицу која се бавила практичним саветима и вежбама како се изборити са стресом.

Конгрес окупља здравствене професионалце из целог света, како би међусобно поделили своја искуства, а како је ментално здравље била актуелна тема, можемо бити поносни на серију вебинара које је Фармацеутска комора организовала за очување менталног здравља фармацеута.

Вакцинација

Превенција је боља од лечења, а вакцинација је друга најефикаснија интервенција јавног здравља после чисте воде. Због тога, али и даље актуелне пандемије, велика пажња је на овогодишњем конгресу посвећена управо вакцинацији.

Један од података које смо могли чути показују да је глобална покривеност вакцинацијом опала у 2021. са 25 милиона беба које су пропустиле вакцине које спашавају живот. Интереснатно је било излагање колеге који ради у Аустрији, а пореклом је из Зимбабвеа који је са нама поделио различите проблеме у две различите земље. У једној је ниска стопа вакцинације последица личних избора, а у другој последица недоступности вакцина.

Имали смо прилике да чујемо и колико се повећао број земаља у којима фармацеути спроводе вакцинацију. **Према подацима од августа 2022. године, вакцинација у апотекама је сада доступна у најмање 40 земаља и територија, што је 20 више него 2016.** Интересантан податак из Ирске је да су вакцинацијом против грипа у апотекама обухваћени они пацијенти за које је била мала вероватноћа да ће отићи на вакцинацију у домове здравља. Слушајући

приче из света могли смо закључити само једно, да је допринос фармацеута било само саветодавним услугама, било спровођењем имунизације против грипа, COVID-a, а у неким земљама и друго, заиста огroman.

Зато је овај конгрес и те како подржао нашу професију у новој улози, са сесијама о вакцинацији и технологијама вакцина, које су засигурно биле неопходне.

Антибиотска резистенција

Тема која је свакако била у жижи дешавања, оставила је на нас можда и највећи утисак. На једној од сесија представљено је истраживање GRIP-a (*Global Respiratory Infection Partnership*), која се бави борбом против антимицробне резистенције. Група је пратила ставове јавности у погледу примене антибиотика код бола у грлу, пратећи коментаре на друштвеним мрежама.

Сврстали су све људе у 5 категорија:

1. „Чувари антибиотика“ су они који осећају потребу и дужност да едукују пријатеље, породицу и познанике о важности антибиотске резистенције и правилне примене антибиотика.

2. „Опрезни конзумери“ који верују да антибиотици нису неопходни у третману грлобоље, ношени или свесношћу антибиотске резистенције или одбојношћу према примени антибиотика као јаких лекова.

3. „Отпорни према лековима“ су они који не желе да користе лекове у глобалу и прибегавају природним методама лечења.

4. „Верују у снагу антибиотика“ којима припадају они који у основи не праве разлику између вирусне и бактеријске инфекције, сматрајући да антибиотици могу да реше сваки проблем (истраживање GRIP-а је показало да 60% млађих од 35 година верује да АБ делују против вируса).

5. „Утврђени потрошачи антибиотика“ који верују да је антибиотик лек избора за њихову грлоболу и да ће им као „јак лек“ помоћи да се опораве брже.

Потом је одржана интерактивна радионица где су учесници дискутовали, у оквиру малих група, како се поставити према свакој категорији пацијената и шта фармацеути могу да учине у апотеци или кроз друштвене мреже.

Наши на ФИП-у

Србија је ове године имала шест колега који су презентovali постере:

- Професорке **Драгана Божић** и **Јелена Антић Станковић**, као и научни сарадник, др сц. **Урош Чакар** са Фармацеутског факултета у Београду.

- Професорка са Медицинског факултета у Нишу **Александра Цатић** заједно са

Јеленом Милошевић из *Dr Max* апотека, које су представиле „*Mama friendly apoteka*“ пројекат.

- Студент Фармацеутског факултета у Београду **Дејан Георгијев**, који ради у апотеци као фармацеутски техничар и студент је пете године фармације.

Усмена излагања имали су:

- Ненад Миљковић** - са темом „*The Potential of Prospective Risk Assessments for addressing medicine shortages*“.

- Урош Чакар** - са темом „*Military Pharmacy's Contributions to the Profession and a Healthy Society*“.

Кључне поруке које носимо са 80. Светског конгреса фармације и фармацеутских наука су:

- Ако желимо да направимо промену, кључно је да радимо на промени понашања људи!**

- Што се мери, то се и признаје!**

- На помолу је нова улога фармацеута - улога у јавном здрављу!**

- Морамо наставити борбу за позиционирање фармацеута у друштву. Да не будемо више у категорији „остали здравствени радници“, већ да се изборимо за своју категорију - фармацеути.**

УЈЕДИЊЕНИ У БОРБИ ЗА ПРАВОВРЕМЕНУ И БЕЗБЕДНУ ФАРМАКОТЕРАПИЈУ

Припремио: Прим. др сц. мед. Ненад
Миљковић

Овогодишње издање 80. Конгреса Међународне федерације фармацеута обележила је и додела специјалне награде „*André Bédat*“, за посебан допринос развоју фармацеутске праксе и то болничком фармацеуту из Лајпцига, Др Роберто Фронтини (Немачка), председнику Европског удружења болничких фармацеута (*European Association of Hospital Pharmacists, EAHP*) од 2009 до 2015. године.

Др Фронтини је својом каријером и континуираним залагањем указао на значај болничких фармацеута у Европи и тренутно представља здравствене раднике у Европској агенцији за лекове у оквиру Комитета за процену здравствених ризика и фармаковигиланцу. Његов најзначајнији допринос је усвајање Европских смерница о болничкој фармацији, 2014. године.

Након доделе награде, Др Фронтини је предавањем „Без граница - баријере у спровођењу фармацеутске здравствене делатности“.

Као својеврстан наставак овог предавања, болнички фармацеут, Др Ненад Миљковић, са Института за ортопедију Бањица, одржао је предавање под називом „Значај проспективне процене здравствених ризика у управљању несташицама лекова“ у оквиру сесије „Једнак приступ лековима за све“. У оквиру ове сесије предавање је одржала и проф. Надиа Ал Мазроуеи из Уједињених Арапских Емирата, која је приказала пресек глобалне ситуације у превазилажењу несташица лекова у јавним апотекама.

Др Миљковић је говорио о изазовима са којима се суочавају болнички фармацеути широм Европе, током процене здравствене

них ризика приликом терапијске супституције узроковане несташицама лекова, као и могућности за превазилажење несташица кроз спровођење стандардизованих процедура и имплементацију софтверских решења на нивоу здравствених установа. У оквиру предавања дат је и посебан осврт на недостатак легислативе, на европском нивоу, која дефинише начин процене здравствених ризика и размене исхода процене између здравствених радника, регулаторних тела, представника фармацеутске индустрије и veleprodaja.

Током дискусије у којој је учествовао велики број фармацеута из Камеруна, Сједињених Америчких Држава, Холандије, Финске и других земаља, колеге фармацеути из болничких и јавних апотека изразили су забринутост због растућих несташица лекова, немогућности да обезбеде терапију пацијентима, етичких изазова са којима се суочавају у приоритизацији пацијента, посебно онколошких, као и немогућности да као здравствени радници оспоставе адекватну комуникацију са осталим учесницима у финансирању, организацији и спровођењу здравствене заштите.

Порука панел дискусије након предавања је да је могуће унапредити видове комуникације и размене информација о здравственим ризицима, као и здравствену заштиту пацијената уз проактивно и проспективно праћење здравствених ризика, као и успостављање структуриране комуникације између свих учесника у спровођењу здравствене заштите.

ЛЕТЊА ШКОЛА 2022

ПРИМЕЊЕНА ИМУНОЛОГИЈА ЗА МАГИСТРЕ ФАРМАЦИЈЕ

Припремила: маг.фарм.спец. Соња Стојиљковић

На Плитвичким језерима је ове године одржана Летња школа фармације у организацији *Pharmaexpert-a*, на којој је учествовало око 250 фармацеута из 7 земаља, углавном из региона. Тема је била примењена имунологија за фармацеуте, а обрађена је преко 150 случајева из праксе који фармацеутима могу бити од велике помоћи у раду за рецептуром. Др Аријана Мештровић, проф. Мартин Хенман и још неколико сјајних предавача задобили су пуну пажњу слушаца. Случајеви из праксе које су слушаоци решавали за-

једно са предавачима су обухватили псоријазу, Крону болест и улцерозни колитис, мултиплу склерозу као и Хашимотов тиреоидитис. Говорило се и о иновативним биолошким терапијама, њиховим предностима и недостацима, као и рационалној примени. Важан и неизоставни део била је имунизација - њен значај и потенцијално увођење у апотеке у региону.

Највећу пажњу привукла је радионица на тему: "Ињекциона техника" где су фармацеути могли да се упознају са детаљима интрамускуларне примене лекова. Инспирација за ову радионицу била је чињеница да се у апотекама широм света

већ дају вакцине. Фармацеути су имали прилику да лично испробају технику, да осете како се даје ињекција и какве су мере предострожности које се морају спроводити уз интрамускуларну примену, како не би дошло до контаминације или грешке. Показали су храброст и одлучност, као и јаку жељу да буду спремни да једну овакву услугу пруже у својој апотеци.

Фармацеутска комора Србије имала је своје представнике, то су маг.фарм.спец Татјана Шипетић, маг.фарм.спец. Бојана Летић, др сци.мед. Драгана Стојиљковић, маг.фарм.спец. Ана Копривица, маг.фарм.спец. Соња Стојиљковић и маг.фарм.спец. Јелена Стефановић Војиновић.

Маг.фарм.спец. Ана Копривица, маг.фарм.спец. Соња Стојиљковић и маг.фарм.спец. Јелена Стефановић Војиновић представиле су своје случајеве из праксе и освојиле чак две награде за презентацију случаја (Соња другу, а Јелена трећу награду).

Сјајна организација и лепоте Плитвичких језера учиниле су да овај догађај буде заиста посебан, а сарадња и размена искустава колега из целог региона отварају нека нова поглавља и нове могућности.

САВЕТНИЦИ - ДОБИТНИЦИ КОТИЗАЦИЈА ЗА 8. КОНГРЕС ФАРМАЦЕУТА СРБИЈЕ

Припремила: маг. фарм. спец. Драгана Рајковић

Након објављеног позива за доделу 5 (пет) бесплатних котизација за учешће на 8. Конгресу фармацеута Србије у Београду, Фармацеутска комора Србије донела је одлуку да исте добију чланови Коморе који су учествовали у сва три пројекта, саветовалиште за дијабетес, антибиотике и пост-ковид и који имају највећи број пружених услуга.

Желећи да их ближе представимо стручној јавности, разговарали смо са њима управо на тему саветовалишта у апотекама, мотивације, значаја, реакције пацијената и њихових колега у апотеци. Делове из ових интервјуа објављујемо у даљем тексту.

МАГ. ФАРМ. СПЕЦ.
АНА
КОПРИВИЦА
ЛАЗАРЕВАЦ

Да ли пацијенти примећују, и како реагују кад виде да сте Саветник?

Пацијенти изузетно позитивно реагују на беџеве, очекујући да добију много бољу услугу и савете. Недавно ми је срце заиста било пуно кад ми је једна пацијенткиња, након пружене услуге, рекла да сам душа апотеке у којој радим. Пацијенти осећају сигурност кад савете добијају од Саветника и осећају се добро кад знају да фармацеут брине о њима, зато се увек враћају вама и онда стварате посебан однос.

Да ли вам и колико значи то стручно признање Фармацеутске коморе?

Значи ми и као признање и као награда, али и као подстрек за убудуће. Већина фармацеута које знам су тихи борци из сенке. Када добијете признање и потврду да сте на правом путу имате дозволу и обавезу да јавно кажете: То сам ја, уживам у свом послу, имам и потврду да га радим добро.

Овде сам због Вас!

МАГ. ФАРМ. СПЕЦ.
ЈЕЛЕНА
ПЕТРОВИЋ
БЕОГРАД

**МАГ. ФАРМ. СПЕЦ.
ИЗАБЕЛА
КОСО**
ЗРЕЊАНИН

Шта Вас је мотивисало да се прикључите пројектима и постанете Саветник за три услуге?

Пацијенти су ти који ме мотивишу да се прикључим неком пројекту. Током стажа дивне магистре су ме научиле да је битно посветити се пацијенту који је дошао код нас по савет.

Када је Фармацеутска комора објавила да се креће са пројектом саветовалишта, сматрала сам да је то још један од начина како да применим своје знање и помогнем пацијентима да боље разумеју терапију, да решимо недоумице које можда имају или да поставе питања за које можда до тада нису имали храбрости.

Какав је Ваш осећај као власника три беца саветника? Да ли Вам и колико значи то стручно признање Фармацеутске Коморе?

Као власник три беца осећам већу обавезу и одговорност према пацијентима, да при изласку из апотеке буду адекватно информисани и без недоумица о њиховој болести и терапији. Ово стручно признање Фармацеутске Коморе и препознавање истог од стране пацијената, ме мотивише да свакодневним радом доприносим даљем унапређењу фармацеутске струке.

**МАГ. ФАРМ.
ЕМИЛИЈА
СИМИЋ**
ВЛАДИЧИН ХАН

Како реагују колеге у вашој апотеци у којој радите, да ли од вас траже додатни савет?

Колеге у апотеци су велика подршка нама Саветницима у току спровођења услуга саветовања, јер преузимају на себе велики део свакодневног посла да бисмо ми могли да се посветимо пацијентима на адекватан начин и пружимо очекивани ниво услуге. Такође, траже додатне савете и консултације за оне пацијенте који су потенцијални корисници услуга саветовалишта, заказују термине саветовања и размењују искуства из праксе са колегама Саветницима.

**МАГ. ФАРМ.
ОЛИВЕРА
ЂАЈИЋ**
БЕОГРАД

АСИМПТОМАТСКА БАКТЕРИУРИЈА

Припремила: маг.фарм.спец. Милица Ђукановић

Верујем да Вас у апотеци није заобишао сценарио у којем пацијенти доносе лабораторијске налазе на тумачење. Један од таквих налаза врло често је уринокултура. Уколико сам у праву, сигурно сте виђали налазе уринокултуре које садрже значајне количине уропатогена, при чему је Ваш пацијент збуњен, то му делује као лош налаз, а он нема баш никакве симптоме.

О чему је овде реч?

Ради се о асимптоматској бактериурији коју потврђују две позитивне уринокултуре узете у размаку од најмање 24 сата које садрже 100.000 уропатогена/мл истог бактеријског соја, без присуства икаквих симптома.

Код асимптоматске бактериурије, велики број бактерија је присутан у урину, но особа нема симптоме инфекције уринарног тракта. Није јасно зашто бактерије не изазивају симптоме. Може бити да је асимптоматска бактериурија узрокована мање "вирулентним" бактеријама.

Може се наћи код 5% жена у пременопаузи, у чак 19% жена у пост-менопаузи и код око 10% трудница. Код старијих мушкараца и жена који се дуготрајно лече у одређеним институцијама тај проценат може бити и 50%.

Најчешће се јавља код:

- Старијих жена
- Дијабетичара
- Људи са уринарним катетерима.

Асимптоматска бактериурија може бити присутна јако дуго без изазивања очигледне болести или нелагодности. Ово је

јако важна информација када је у питању аспект лечења овог стања. Са друге стране, код неких људи, бактерије су присутне у урину пре него што се развију симптоми инфекције уринарног тракта. Ако је то случај, лекар ће прописати антибиотик за лечење инфекције уколико је то потребно.

Да ли се асимптоматска бактериурија лечи?

Ово је стање без симптома, које заиста не треба третирати антибиотикима, иако у пракси можемо видети да пацијенти са оваквим налазима уринокултуре, врло често доносе е-рецепт за антибиотик, укључујући и антибиотике ширег спектра у које спадају хинолони. Изузетно је важно, нарочито због резистенције на антибиотике која је у порасту, да као фармацеути обесхрабримо употребу антибиотика за лечење асимптоматске бактериурије. Зашто? Некритична примена антибиотика у одређеним популационим групама које немају клиничке тегобе, али имају налаз повишеног броја бактеријских колонија налазом уринокултуре, доводи до склоности ка каснијем испољавању јасних уринарних инфекција са клиничким тегобама.

Третман антибиотикима је неопходан само код трудница јер смањује ризик од пијелонефритиса касније у трудноћи, код лоше контролисаног дијабетеса и пре хируршких интервенција у урогениталном тракту, без обзира на одсуство симптома, према антибиограму.

Труднице спадају у високоризичну групу појединаца са могућношћу развоја

симптоматских инфекција са тешким исходом што је разлог због којег је код њих неопходан третман антибиотцима. Препорука је да се тест на асимптоматску бактериурију уради у првом триместру. Уколико постоји историја уринарних инфекција или асимптоматске бактериурије потребна је редовна месечна провера урина. Ако је први налаз негативан, уринокултуру није потребно понављати.

Уколико испред нас није ни један од горе наведених пацијената који захтева третман антибиотиком, можемо саветовати превентивне мере као што су:

- Повећан унос течности на око 2 литра дневно јер се тако поспешује диуреза и спирање бактерија из бешике.
- Смањен унос хране које снижава *pH* урина (месо, изнутрице, већина житарица, пасуљ, кукуруз, кафа, вино, шљиве) а повећан унос хране која повећава *pH* урина (воће и воћни сокови, поврће, црна чоколада, минерална вода).
- Не одлагати уринарање, у потпуности празнити бешику, брисати од напред ка назад након дефекације.
- Носити памучно удобно рубље, избегавати вагиналне сапуне, купке, гелове, дезодорансе.

- Апстиненција или смањење учесталости сексуалног односа, лична хигијена пре и после сексуалног односа, уринарање одмах након сексуалног односа.

- Избегавати употребу дијафрагме, спермицида и кондома са спремицидима.

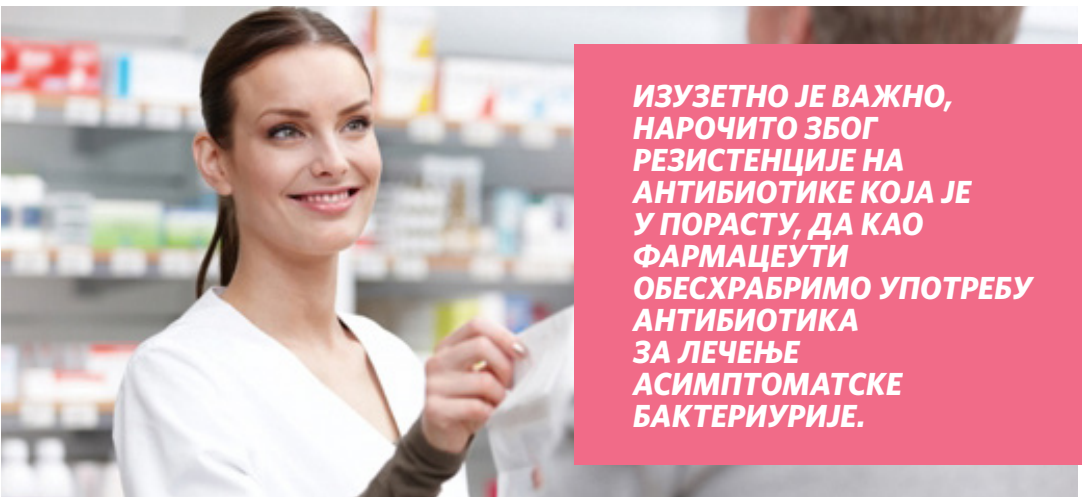
Ове пацијенте је потребно упутити лекару уколико:

- уринарају многочешћеног уобичајено
- развију интензивну потребу за мокрењем
- је присутан бол приликом мокрења
- је присутан бол у карлици, бол у леђима, температура
- је присутна крв у урину, урин постаје обезбојен, замућен или је непријатног мириса.

Која је наша улога?

Уколико вам се у апотеци појаве пацијенти са налазима уринокултуре који указују на присуство асимптоматске бактериурије и негирају присуство симптома који указују на инфекцију уринарног тракта потребно је пружити савет о нефармаколошким мерама и објаснити да третман антибиотцима у њиховом случају није неопходан.

**ИЗУЗЕТНО ЈЕ ВАЖНО,
НАРОЧИТО ЗБОГ
РЕЗИСТЕНЦИЈЕ НА
АНТИБИОТИКЕ КОЈА ЈЕ
У ПОРАСТУ, ДА КАО
ФАРМАЦЕУТИ
ОБЕСХРАБРИМО УПОТРЕБУ
АНТИБИОТИКА
ЗА ЛЕЧЕЊЕ
АСИМПТОМАТСКЕ
БАКТЕРИУРИЈЕ.**

КОНТИНУИРАНА ЕДУКАЦИЈА

ВИРТУЕЛНА ШКОЛА ОБРАЗОВАЊА - ТЕСТОВИ У ЕЛЕКТРОНСКОЈ ФОРМИ

- › Услуга фармацеутске здравствене заштите за пацијенте са дијабетесом (5 бодова)
- › Унапређење стандардизоване фармацеутске услуге код пацијената са дијабетесом (предато на реакредитацију за 5 бодова)
- › Фармацеутска услуга - предуслов за повећање степена адхеренце код пацијената на терапији антибиотицима (5 бодова)
- › Услуга фармацеута за пацијенте са астмом (5 бодова)

ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ВОДИЧА ДАП

- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за простор и опрему (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за кадар (2 бода)
- › Стандарди и смернице за планирање, набавку, пријем, складиштење и чување (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за израду у апотеци (2 бода)
- › Стандарди добре апотекарске праксе за централизовану припрему цитотоксичне терапије у апотеци (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за издавање лекова, медицинских средстава и других производа у апотеци (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за праћења исхода терапије (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за промоцију здравља, превенцију болести и здравствено васпитање у апотеци (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за руковање лековима и медицинским средствима који се користе у клиничким испитивањима (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за управљање фармацеутским отпадом (2 бода)
- › Стандарди добре апотекарске праксе за систем квалитета (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за безбедан систем рада - квалитет и безбедност производа (2 бода)
- › Стандарди и смернице добре апотекарске праксе за безбедан систем рада - безбедност пацијената и запослених (2 бода)

ONLINE СТРУЧНИ САСТАНЦИ

ДАТУМ И ВРЕМЕ	ТЕМА	АКРЕДИТАЦИЈА
20.10.2022. у 18:00	Рационална примена антибиотика у лечењу инфекција уринарног тракта	2 бода
17.11.2022. у 17:00	Рационална примена антибиотика у лечењу <i>Helicobacter pylori</i> и цревних инфекција	2 бода
24.11.2022. у 17:00	Корак напред у пружању услуге оболелима од дијабетеса – први део	предато на акредитацију за 1 бод
1.12.2022. у 17:00	Корак напред у пружању услуге оболелима од дијабетеса – други део	предато на акредитацију за 1 бод
8.12.2022. у 17:00	Услуга фармацеута за пацијенте са астмом – прва фаза пројекта	предато на акредитацију за 1 бод
15.12.2022. у 18:00	Значај и улога магистра фармације у Кампањи за рационалну употребу антибиотика	предато на акредитацију за 2 бода

ИНОВАЦИЈЕ У ПРИСТУПУ БАЗИ

MedicinesComplete

15.10. до 15.11.2022. године

Другу годину за редом Фармацеутска комора Србије својим члановима обезбеђује приступ бази MedicinesComplete. Од априла 2021. године, база са ограниченим приступом на издања BNF и BNF за децу, доступна је свим члановима Коморе са ограничењем да у истом тренутку приступ може да има највише до 300 корисника.

Ове године, у сарадњи са колегама из Европске канцеларије, успели смо да обезбедимо **пробни период од месец дана у коме ће чланови Коморе имати приступ и следећим издањима:**

- › *Martindale: The Complete Drug Reference and Martindale's ADR (Adverse Drug Reactions) Checker*
- › *Stockley's Drug Interactions and Stockley's Interactions Checker*
- › *Critical Illness*
- › *Agilio: Diagnosis and Treatment Guidance*
- › *Palliative Care Formulary*
- › *Drug Monitoring Checker*
- › *Pharmaceutical Excipients*

Позивамо Вас да искористите пробни период у периоду од 15. октобра до 15. новембра 2022. године и процените значај и потребу за проширеним приступом у свакодневној пракси у апотеци. На основу Вашег искуства, Комора ће припремити предлог за наставак сарадње са MedicinesComplete.

ЈАВНИ ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ПРОЈЕКТУ

ПИТАЈ МЕ ЗА ХПВ

Поштоване колегинице и колеге,

Актуелни подаци показују да је у Републици Србији (2020) 1.205 жена оболело од рака грлића материце и да је 634 жена умрло од ове болести. Овакво стање је поражавајуће и јасно показује да за Републику Србију превенција рака грлића материце више није ствар појединца, већ јавног здравља.

**Фармацеутска комора Србије у сарадњи са
MSD-Health Equity Catalyst фондом покреће
пилот пројекат у апотекама:
Питај ме за ХПВ.**

Општи циљ пројекта је повећање стопе ХПВ вакцинације у одабраним популацијама грађана и одабраним градовима/општинама, пружањем савета и информација заснованих на доказима.

Пројекат се спроводи у окрузима са високим стопама инциденце рака грлића материце (преко 24 на 100.000 становника):

Севернобанатском округу
Западнобачком округу
Зајечарском округу
Борском округу
Нишавском округу

Позивамо заинтересоване колеге који раде у јавним апотекама, у наведеним окрузима, да се пријаве за учешће у пројекту путем имејла: pitajmezahpv@farmkom.rs

У пријави је потребно навести: име и презиме фармацеута, ИД број фармацеута, назив апотеке у којој фармацеут ради, адресу апотеке, контакт имејл и број телефона.

Планирамо да укључимо 250 магистара фармације/дипломираних фармацеута у спровођењу пројекта.

Рок за пријаву: 1. новембар 2022. године.

PITAJ ME ZA HPV

SAZNAJTE SVE O
HUMANOM PAPILOMAVIRUSU

РЕПУБЛИКА СРЕИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

ВАШ ФАРМАЦЕУТ
ЗНА СВЕ
О ВАШЕМ ЛЕКУ

РУЖИЧАСТИ ОКТОБАР

МЕСЕЦ БОРБЕ ПРОТИВ РАКА ДОЈКЕ

ДОПРИНОС ФАРМАЦЕУТА У
ПРАЋЕЊУ ПАЦИЈЕНТКИЊА
СА КАРЦИНОМОМ ДОЈКЕ
МОЖЕ БИТИ ЗНАЧАЈАН

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

